

Oslo, 22. oktober 2024

Stortingets energi- og miljøkomité

REPRESENTANTFORSLAG OM EN REELL HANDLINGSPLAN FOR SIRKULÆR ØKONOMI (DOKUMENT 8:176 S (2023–2024)) – HØRING

Det er prisverdig at stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Nikolai Astrup og Lene Westgaard-Halle har lagt fram et representantforslag om en reell handlingsplan for sirkulær økonomi.

Naturvernforbundet er enig i at det er svært uheldig at Stortingets enstemmige vedtak ved behandling av Innst. 124 S (2022–2023) ikke er blitt fulgt opp. Vi er også enige med forslagsstillerne i at regjeringens handlingsplan for sirkulær økonomi fra 14. mars 2024 inneholder få konkrete tiltak for hvordan Norge skal utvikle seg fra en lineær til en mer sirkulær økonomi.

Videre støtter vi representantenes 22 konkrete forslag. Disse legger grunnlag for og må resultere i konkret politikkendring. Vi konsentrerer oss her om å kommentere noen forslag og supplere med noen ytterligere forslag, som dels er konkrete virkemidler.

Til forslag 6: Naturvernforbundet har i flere år, dels sammen med drikkevarebransjen, bedt om at grunnavgiften for drikkevareemballasje omgjøres til en gradert miljøavgift som premierer bruk av resirkulert materiale. Vi håper det nå kan bli politisk flertall for dette, med snarlig implementering.

Å endre avgiftssystemet for drikkevareemballasje må være et første skritt i retning av å gi direkte økonomiske incentiver til å satse på gjenbruk og bruk av resirkulert materiale. Neste skritt må være å innføre en ny, generell avgift på jomfruelig materialer som differensieres på samme måte, i første omgang for plastemballasje. Stortinget bør be regjeringen utrede en slik generell materialavgift.

Forslag 12 handler også om emballasje, nærmere bestemt EUs emballasjeforordning. Vi ser på forordningen som et viktig redskap som kan løfte gjenbruk og gjenvinning av emballasje i EU/EØS. Mange land har dårlige ordninger for dette i dag. Norge har en god ordning for innsamling og gjenvinning av emballasje gjennom pantesystemet Infinitum drifter. Vi er enige i at forordningen i Norge må gjennomføres på en måte som ivaretar dette systemet. Samtidig er det verd å minne om at ikke all drikkevareemballasje omfattes av et godt system. Det er svært varierende klima- og ressursforbruk fra ulike systemer. Bruken av engangsglass kommer særlig dårlig ut. Dersom glass først skal brukes, vil gjenbruk være langt å foretrekke framfor engangsglass og materialgjenvinning. Forordningen kan skape incentiver for å redusere bruken av engangsglass, og dette kan konkret skje gjennom at grunnavgiften på engangsglass økes betydelig.

(Se for øvrig rapporten «[Alt du trenger å vite om miljø og drikkevareemballasje](#)» (2022) (side 8) fra Ringnes, som viser at engangsglass gir 3,3 ganger så stort klimafotavtrykk som bruk av gjenbruksglass.)

Til forslag 14, om energieffektivisering, vil vi påpeke at det også her mangler en reell handlingsplan. Vi oppfordrer Stortinget til å be regjeringen i revidert statsbudsjett for 2025 presentere nødvendige regulatoriske og økonomiske virkemidler samt informasjonstiltak som i sum vil bidra til å realisere målet om å spare 10 TWh strøm innen 2030.

Forslag 15 handler om potensialet for å utnytte overskuddsvarme/spillvarme. Det er viktig at det stilles krav til dette. For å oppnå god utnyttelse trengs det bedre regional planlegging. I tillegg må statsforvalteren få et større ansvar samt mulighet til å reise innsigelse dersom kommuner vil lokalisere virksomheter slik at spillvarmen ikke utnyttes.

Forslag 20 handler generelt om at virkemiddelapparatet i sterkere grad må støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en mer sirkulær økonomi. Vi har allerede nevnt noen konkrete, nye forslag, men vil presentere noen ytterligere her.

Deponi av mineralske masser er problematisk, og det vitner dels om dårlig utnyttelse av en ressurs. Naturvernforbundet foreslår at det innføres en ny avgift på deponi av slike masser for å redusere avfallsproblemer, arealinngrep og klimagassutslipp og bidra til en mer sirkulær økonomi. Avgiften må utformes slik at den fremmer både driftsformer som gir lite avfall til ytre deponi, og alternativ bruk av overskuddsmassene. Avgiften kan skaleres, avhengig av massens innhold av miljøgifter og andre skadelige stoffer samt av deponiløsning.

Torvuttak gir betydelige klimagassutslipp og ødeleggelse av natur. Grønn skattekommisjon har anbefalt at det innføres CO₂-avgift på klimagassutslipp fra omdisponering av større arealer, for eksempel avskoging, drenering, grøfting og nedbygging av myr samt uttak av torv. En miljøavgift på omsetning av torv, som skal speile både klima- og miljøkostnadene, vil være en god løsning. Det vil synliggjøre de egentlige samfunnskostnadene, og en slik løsning vil sikre at det ikke blir forskjell på om produktet kommer fra norske eller utenlandske uttak. Avgift vil fremme andre og mer miljøvennlige typer jordforbedringsmaterialer, som kompostbasert jord.

En sirkulær økonomi må innebære at produktenes levetid blir lengre, og at produkter lettere lar seg reparere. Å gå vekk fra bruk-og-kast til langt mer gjenbruk og reparasjon vil kunne gi betydelig lavere klima- og ressursfotavtrykk globalt, men også skape nye arbeidsplasser. For å få til dette trenger vi folk som kan reparere, og det offentlige bør legge til rette for dette gjennom gode tilbud om utdanning og annen opplæring. Det må naturligvis også bli lønnsomt for forbrukerne å reparere ting framfor å kjøpe nytt. Produsentansvar kan bidra i riktig retning. Det samme gjelder innføring av en materialavgift på bruk av jomfruelige ressurser. Som regel trengs det både gulrot og pisk for å oppnå endringer, og som gulrot foreslår vi at det innføres fritak for merverdiavgift (altså nullsats) på reparasjon og utleie av klær og sko, tur- og sportsutstyr, møbler, verktøy og elektronikk. Dette bør kunne innføres raskt.

Vi vil også peke på at det trengs en gjennomgang av insentiver for å redusere omfanget av «fast fashion», blant annet tollregler og internasjonale portoavtaler som gjør det ekstra billig å direkteimportere forbruksvarer. Stortinget bør be regjeringen komme tilbake med konkrete forslag som motvirker dette. Her viser vi også til representantforslaget om å gjøre fast fashion dyrere og brukthandel billigere (Dokument 8:159 S (2023–2024)), som er til behandling i finanskomiteen.

Når det gjelder kjøretøy, vil vi vise til representantforslaget om å fremme innkjøp, bruk og reparasjon av elbiler med lav miljøbelastning i hele livsløpet (Dokument 8:153 S (2023–2024)) samt Naturvernforbundets høringsinnspill til den saken. Forslaget er til behandling i energi- og miljøkomiteen.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Truls Gulowsen', is placed over a light blue rectangular background.

Truls Gulowsen
leder